

Chương

Bài 4.

HÀM SỐ LƯỢNG GIÁC

Lý thuyết

1. Định nghĩa hàm số lượng giác

Định nghĩa:

- **Hàm số sin** là quy tắc đặt tương ứng mỗi số thực x với số thực $\sin x$, ký hiệu $y = \sin x$.
- **Hàm số cos** là quy tắc đặt tương ứng mỗi số thực x với số thực $\cos x$, ký hiệu $y = \cos x$.
- **Hàm số tan** là hàm số được xác định bởi công thức:

$$y = \frac{\sin x}{\cos x} \text{ với } x \neq \frac{\pi}{2} + k\pi (k \in \mathbb{Z}), \text{ ký hiệu } y = \tan x.$$

- **Hàm số cotan** là hàm số được xác định bởi công thức:

$$y = \frac{\cos x}{\sin x} \text{ với } x \neq k\pi (k \in \mathbb{Z}), \text{ ký hiệu } y = \cot x.$$

Như

- (1) Tập xác định của hàm số $y = \sin x$ và $y = \cos x$ là $\mathbb{R}$
- (2) Tập xác định của hàm số $y = \tan x$ là $D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{\pi}{2} + k\pi (k \in \mathbb{Z}) \right\}$
- (3) Tập xác định của hàm số $y = \cot x$ là $D = \mathbb{R} \setminus \{ k\pi (k \in \mathbb{Z}) \}$

2. Hàm số chẵn, hàm số lẻ, hàm số tuần hoàn

Hàm số chẵn - hàm số lẻ:

Hàm số $y = f(x)$ được gọi là

- **Hàm số chẵn** nếu $\forall x \in D$ ta có $-x \in D$ và $f(-x) = f(x)$.
- **Hàm số lẻ** nếu $\forall x \in D$ ta có $-x \in D$ và $f(-x) = -f(x)$.

Hàm số tuần hoàn:

Hàm số $y = f(x)$ được gọi là hàm số tuần hoàn nếu tồn tại số $T \neq 0$ sao cho $\forall x \in D$ ta có:

(1) $x + T \in D$ và $x - T \in D$.

(2) $f(x + T) = f(x)$.

Số T dương nhỏ nhất thỏa mãn các điều kiện trên (nếu có) được gọi là **chu kỳ** của hàm số tuần hoàn đó.

Chú ý

(1) Hàm số $y = \sin x$ và $y = \cos x$ là các hàm số tuần hoàn với chu kỳ 2π .

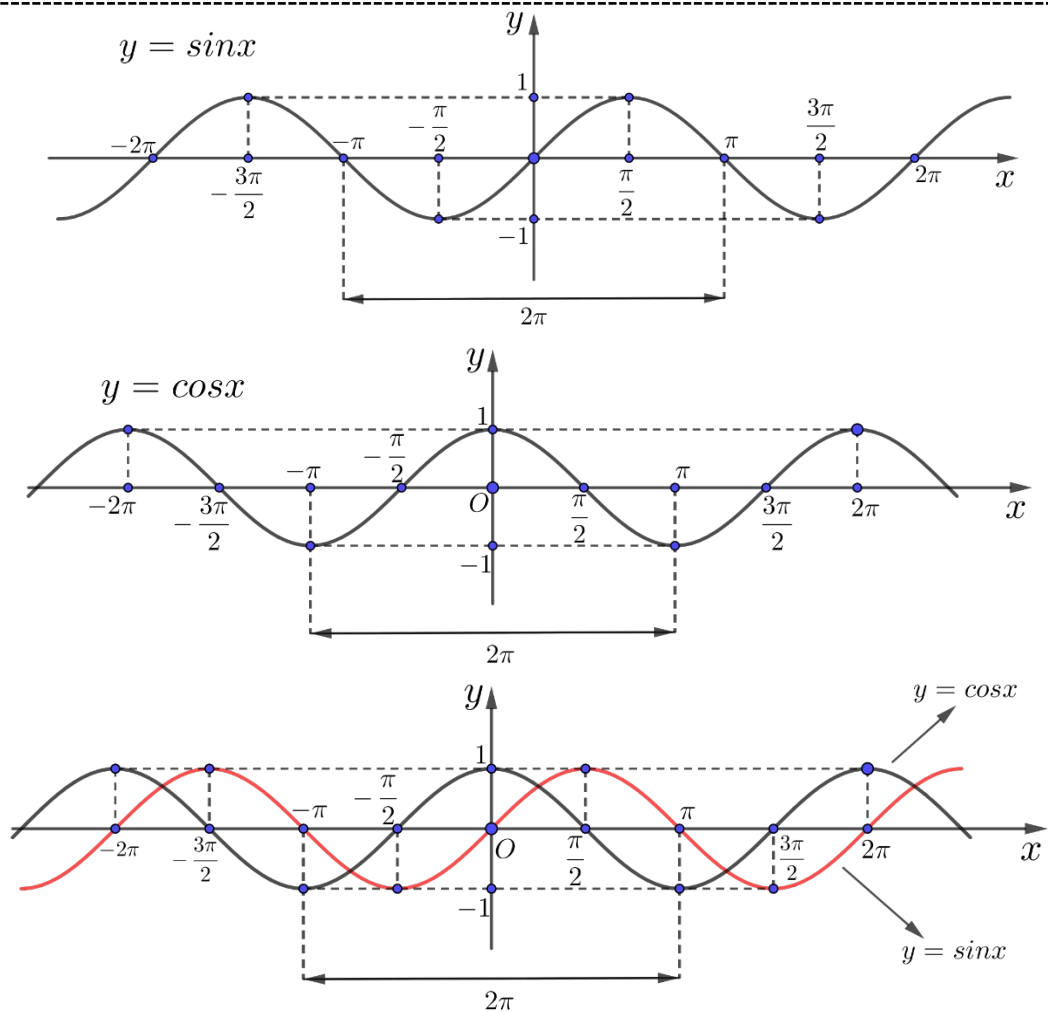
(2) Hàm số $y = \tan x$ và $y = \cot x$ là các hàm số tuần hoàn với chu kỳ π .

3. Đồ thị & tính chất hàm số $y = \sin x$ và $y = \cos x$

	Hàm số $y = \sin x$	Hàm số $y = \cos x$
1. Định nghĩa:	Quy tắc đặt tương ứng mỗi số thực x với $\sin$ của góc lượng giác có số đo x radian được gọi là hàm số $\sin$. » Kí hiệu $y = \sin x$.	Quy tắc đặt tương ứng mỗi số thực x với $\cos$ của góc lượng giác có số đo x radian được gọi là hàm số $\cos$. » Kí hiệu $y = \cos x$.
2. Tập xác định:	$D = \mathbb{R}$	$D = \mathbb{R}$
3. Tập giá trị:	$[-1; 1]$	$[-1; 1]$
4. Tính chất	Là hàm số lẻ.	Là hàm số chẵn.
5. Chu kỳ	Chu kỳ 2π .	Chu kỳ 2π .
6. Đơn điệu	Hàm số + Đồng biến trên mỗi khoảng $\left(-\frac{\pi}{2} + k2\pi; \frac{\pi}{2} + k2\pi\right)$. + Nghịch biến trên mỗi khoảng $\left(\frac{\pi}{2} + k2\pi; \frac{3\pi}{2} + k2\pi\right)$.	Hàm số + Đồng biến trên mỗi khoảng $(-\pi + k2\pi; k2\pi)$. + Nghịch biến trên mỗi khoảng $(k2\pi; \pi + k2\pi)$.

7. Đồ thị

8. Giá trị đặc biệt

$$\begin{aligned} \sin x = -1 &\Leftrightarrow x = -\frac{\rho}{2} + k2\rho \\ \sin x = 0 &\Leftrightarrow x = k\rho \\ \sin x = 1 &\Leftrightarrow x = \frac{\rho}{2} + k2\rho \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \cos x = -1 &\Leftrightarrow x = \rho + k2\rho \\ \cos x = 0 &\Leftrightarrow x = \frac{\rho}{2} + k\rho \\ \cos x = 1 &\Leftrightarrow x = k2\rho \end{aligned}$$

4. Đồ thị & tính chất hàm số $y = \tan x$ và $y = \cot x$

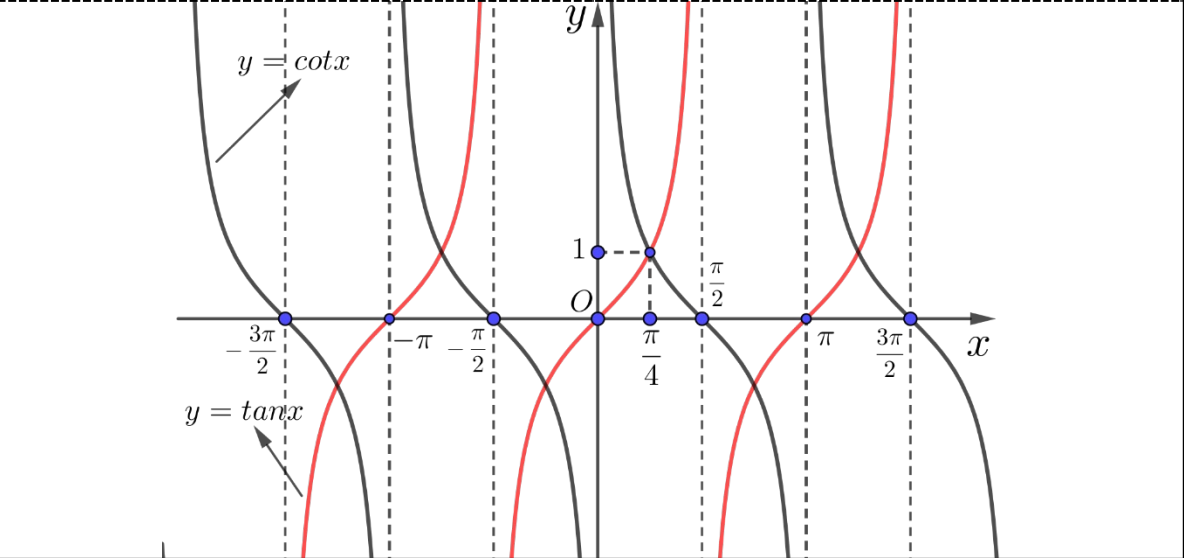
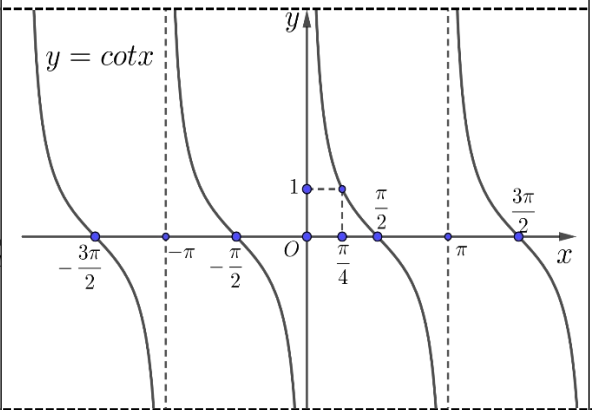
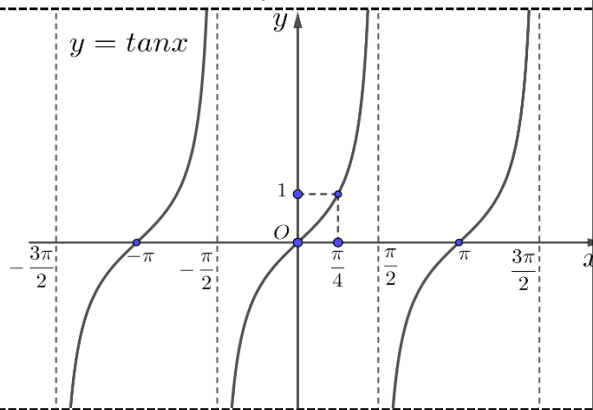
	Hàm số $y = \tan x$	Hàm số $y = \cot x$
1. Định nghĩa:	Hàm số tan là hàm số được xác định bởi công thức $y = \frac{\sin x}{\cos x}$ ($\cos x \neq 0$) » Kí hiệu $y = \tan x$.	Hàm số cotan là hàm số được xác định bởi công thức $y = \frac{\cos x}{\sin x}$ ($\sin x \neq 0$) » Kí hiệu $y = \cot x$.
2. Tập xác định:	$D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{\rho}{2} + k\rho, k \in \mathbb{Z} \right\}$	$D = \mathbb{R} \setminus \{ k\rho, k \in \mathbb{Z} \}$
3. Tập giá trị:	$[-1; 1]$	$[-1; 1]$
4. Tính chất hàm:	Là hàm số lẻ.	Là hàm số lẻ.
5. Chu kỳ:	Chu kỳ ρ .	Chu kỳ ρ .
6. Đơn điệu:	Hàm số đồng biến trên mỗi khoảng	Hàm số nghịch biến trên mỗi

7. Đồ thị

$$\left(\frac{p}{2} + kp; \frac{3p}{2} + kp \right)$$

khoảng $(kp; p + kp)$.

B

Các dạng bài tập

Dạng 1. Tập xác định

Phương

Tập xác định hàm số lượng giác cơ bản:

» Hàm số $y = \sin x; y = \cos x$ có tập xác định là $\mathbb{R}$.

» Hàm số $y = \tan x$ có tập xác định là $\mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{\pi}{2} + k\pi, k \in \mathbb{Z} \right\}$.

» Hàm số $y = \cot x$ có tập xác định là $\mathbb{R} \setminus \{k\pi, k \in \mathbb{Z}\}$.

Ngoài ra còn có các dạng:

» $y = f(x) = \frac{P(x)}{Q(x)}$ lưu ý $Q(x) \neq 0$.

» $y = f(x) = \sqrt[n]{Q(x)}$ thì $y = f(x)$ có nghĩa khi $Q(x) \geq 0$.

$y = f(x) = \frac{P(x)}{\sqrt[n]{Q(x)}}$, $Q(x) > 0$

Ví dụ 1.1.

Tìm tập xác định của các hàm số sau:

(1) $y = \sin 4x$

(2) $y = \sin \frac{3x+1}{x^2-1}$

(3) $y = \cos \sqrt{x+2}$

(4) $y = \cos \frac{2025}{\sqrt{3-x}}$

Lời giải

(1) $y = \sin 4x$

Hàm số xác định với mọi số thực x nên hàm số có tập xác định $D = \mathbb{R}$.

(2) $y = \sin 4x$

Hàm số xác định khi $x^2 - 1 \neq 0 \Leftrightarrow x \neq \pm 1$.

Tập xác định $D = \mathbb{R} \setminus \{\pm 1\}$.

(3) $y = \sin \frac{3x+1}{x^2-1}$

Hàm số xác định khi $x+2 \geq 0 \Leftrightarrow x \geq -2$.

Tập xác định $D = [-2; +\infty)$.

(4) $y = \cos \sqrt{x+2}$

Hàm số xác định khi $3-x > 0 \Leftrightarrow x < 3$.

Tập xác định $D = (-\infty; 3)$.

Ví dụ 1.2.

Tìm tập xác định của các hàm số sau:

(1) $y = \tan\left(x + \frac{\rho}{4}\right)$

(2) $y = \cot\left(x - \frac{\rho}{3}\right)$

⇒ **Lời giải**

(1) $y = \tan\left(x + \frac{\rho}{4}\right)$

Hàm số xác định khi $\cos\left(x + \frac{\rho}{4}\right) \neq 0 \Leftrightarrow x + \frac{\rho}{4} \neq \frac{\rho}{2} + k\rho \Leftrightarrow x \neq \frac{\rho}{4} + k\rho (k \in \mathbb{Z})$

Do đó hàm số có tập xác định $D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{\rho}{4} + k\rho (k \in \mathbb{Z}) \right\}$.

(2) $y = \cot\left(x - \frac{\rho}{3}\right)$

Hàm số xác định khi $\sin\left(x - \frac{\rho}{3}\right) \neq 0 \Leftrightarrow x - \frac{\rho}{3} \neq k\rho \Leftrightarrow x \neq \frac{\rho}{3} + k\rho (k \in \mathbb{Z})$

Do đó hàm số có tập xác định $D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{\rho}{3} + k\rho (k \in \mathbb{Z}) \right\}$.

Ví dụ 1.3.

Tìm tập xác định của các hàm số sau:

(1) $y = \sqrt{3 + 2\cos x}$

(2) $y = \frac{\tan 2x}{\sin x + 1} + \cot\left(3x + \frac{\rho}{6}\right)$

(3) $y = \frac{\tan 5x}{\sin 4x - \cos 3x}$

(4) $y = \frac{\sin x}{\sin^2 x - \cos^2 x}$

⇒ **Lời giải**

(1) $y = \sqrt{3 + 2\cos x}$

Hàm số xác định khi $3 + 2\cos x \geq 0 \Leftrightarrow \cos x \geq -\frac{3}{2}$ (đúng $\forall x \in \mathbb{R}$), vì $-1 \leq \cos x \leq 1, \forall x \in \mathbb{R}$.

Suy ra tập xác định là $D = \mathbb{R}$.

(2) $y = \frac{\tan 2x}{\sin x + 1} + \cot\left(3x + \frac{\rho}{6}\right)$

Điều kiện: $\begin{cases} \sin x \neq -1 \\ \sin\left(3x + \frac{\rho}{6}\right) \neq 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x \neq -\frac{\rho}{2} + k2\rho \\ x \neq -\frac{\rho}{18} + \frac{k\rho}{3} \end{cases}$

$$D = \mathbb{R} \setminus \left\{ -\frac{p}{2} + k2p, -\frac{p}{18} + \frac{kp}{3}; k \in \mathbb{Z} \right\}$$

Vậy TXĐ:

$$(3) \quad y = \frac{\tan 5x}{\sin 4x - \cos 3x}$$

$$\sin 4x - \cos 3x = \sin 4x - \sin \left(\frac{p}{2} - 3x \right) = 2 \cos \left(\frac{x + \frac{p}{4}}{2} \right) \sin \left(\frac{7x - \frac{p}{4}}{2} \right)$$

Ta có:

$$\begin{cases} \cos 5x \neq 0 & \begin{cases} x \neq \frac{p}{10} + k\frac{p}{5} \\ x \neq \frac{p}{2} + k2p \\ x \neq -\frac{p}{14} + \frac{k2p}{7} \end{cases} \\ \cos \left(\frac{x + \frac{p}{4}}{2} \right) \neq 0 \\ \sin \left(\frac{7x - \frac{p}{4}}{2} \right) \neq 0 \end{cases} \Leftrightarrow$$

Điều kiện:

$$D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{p}{10} + \frac{kp}{5}; \frac{p}{2} + k2p, -\frac{p}{14} + \frac{k2p}{7} \right\}$$

Vậy TXĐ:

$$(4) \quad y = \frac{\sin x}{\sin^2 x - \cos^2 x}$$

$$y = \frac{\sin x}{\sin^2 x - \cos^2 x} = \frac{\sin x}{-\cos 2x} = -\frac{\sin x}{\cos 2x}$$

Hàm số xác định $\Leftrightarrow \cos 2x \neq 0 \Leftrightarrow 2x \neq \frac{p}{2} + kp \Leftrightarrow x \neq \frac{p}{4} + \frac{kp}{2}, k \in \mathbb{Z}$

Tập xác định của hàm số $D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{p}{4} + \frac{kp}{2} \mid k \in \mathbb{Z} \right\}$.

▮ Dạng 2. Tính chẵn - lẻ

Phương pháp

► **Định nghĩa:** Cho hàm số $y = f(x)$ xác định trên D

» **Hàm số chẵn** nếu $\forall x \in D$ ta có $-x \in D$ và $f(-x) = f(x)$.

» **Hàm số lẻ** nếu $\forall x \in D$ ta có $-x \in D$ và $f(-x) = -f(x)$.

► Để xác định **tính chẵn lẻ** của hàm số ta thực hiện theo các bước sau:

» **Bước 1:** Tìm tập xác định D của hàm số, khi đó:

♦ Nếu D là tập đối xứng (tức là $\forall x \in D \Rightarrow -x \in D$), ta thực hiện tiếp **bước 2**.

♦ Nếu D không là tập đối xứng (tức là $\exists x \in D$ mà $-x \notin D$), ta kết luận hàm số không chẵn cũng không lẻ.

» **Bước 2:** Xác định $f(-x)$, khi đó:

♦ Nếu $f(-x) = f(x)$ kết luận hàm số là hàm chẵn.

♦ Nếu $f(-x) = -f(x)$ kết luận hàm số là hàm lẻ.

♦ Ngoài ra kết luận hàm số không chẵn cũng không lẻ.

► **Chú ý:**

① Với các hàm số lượng giác cơ bản, ta có:

1. Hàm số $y = \sin x$ là hàm số lẻ.

2. Hàm số $y = \cos x$ là hàm số chẵn

3. Hàm số $y = \tan x$ là hàm số lẻ.

4. Hàm số $y = \cot x$ là hàm số lẻ.

② Công thức liên quan đến việc xử lý dấu “ - ”

$$\begin{cases} \sin(-x) = -\sin x \\ \cos(-x) = \cos x \\ \tan(-x) = -\tan x \\ \cot(-x) = -\cot x \end{cases}$$

1. Công thức hai cung đối nhau:

$$|-x| = |x|$$

$$(-x)^n = \begin{cases} x^n & \text{khi } n \in \mathbb{M} \\ -x^n & \text{khi } n \in \mathbb{N} \end{cases}$$

Ví dụ 2.1.

Xét tính chẵn lẻ của các hàm số sau:

(1) $y = 3\cos x + \sin^2 x$

(2) $y = \frac{1 + \sin^2 2x}{1 + \cos 3x}$

⇨ **Lời giải**

(1) $y = 3\cos x + \sin^2 x$

Hàm số có tập xác định $D = \mathbb{R}$.

Lấy $x \in \mathbb{R}$ ta có $-x \in \mathbb{R}$ và $y(-x) = 3\cos(-x) + \sin^2(-x) = 3\cos x + \sin^2 x = y(x)$.

Do đó hàm số là hàm chẵn.

$$(2) y = \frac{1 + \sin^2 2x}{1 + \cos 3x}$$

Hàm số xác định khi $\cos 3x \neq -1 \Leftrightarrow 3x \neq p + k2p \Leftrightarrow x \neq \frac{p}{3} + \frac{k2p}{3} (k \in \mathbb{Z})$

Tập xác định $D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{p}{3} + \frac{k2p}{3} (k \in \mathbb{Z}) \right\}$

Ta thấy nếu $x \in D \Rightarrow \cos 3x \neq -1$ mà $\cos(-3x) = \cos 3x \Rightarrow \cos(-3x) \neq -1 \Rightarrow -x \in D$

$$y(-x) = \frac{1 + \sin^2(-2x)}{1 + \cos(-3x)} = \frac{1 + \sin^2 2x}{1 + \cos 3x} = y(x)$$

Khi đó
Do đó hàm số là hàm chẵn.

Ví dụ 2.2.

Xét tính chẵn lẻ của các hàm số sau:

(1) $y = 2x \sin x$

(2) $y = \cos x + \sin 2x$

(3) $y = \frac{\cos 2x}{x}$

(4) $y = \tan^7 2x \cdot \sin 5x$

⇨ Lời giải

(1) $y = 2x \sin x$

Tập xác định: $D = \mathbb{R}$ là tập đối xứng do đó $\forall x \in D \Rightarrow -x \in D$ (1).

Đặt $y = f(x) = 2x \sin x$.

NX: $\forall x \in D, f(-x) = 2(-x) \sin(-x) = 2x \sin x = f(x)$ (2).

Từ (1) và (2) ta kết luận hàm số đã cho là hàm số chẵn.

(2) $y = \cos x + \sin 2x$

Tập xác định: $D = \mathbb{R}$ là tập đối xứng do đó $\forall x \in D \Rightarrow -x \in D$.

Đặt $y = f(x) = \cos x + \sin 2x$.

Xét $x = \frac{p}{3} \in D \Rightarrow -x = -\frac{p}{3} \in D$

$$f\left(\frac{p}{3}\right) = \cos \frac{p}{3} + \sin \frac{2p}{3} = \frac{1}{2} + \frac{\sqrt{3}}{2}; \quad f\left(-\frac{p}{3}\right) = \cos\left(-\frac{p}{3}\right) + \sin\left(-\frac{2p}{3}\right) = \frac{1}{2} - \frac{\sqrt{3}}{2}$$

Ta thấy $f\left(\frac{p}{3}\right) \neq f\left(-\frac{p}{3}\right)$ nên hàm số đã cho không là hàm số chẵn

Và $-f\left(\frac{p}{3}\right) \neq f\left(-\frac{p}{3}\right)$ nên hàm số đã cho không là hàm số lẻ.

(3) $y = \frac{\cos 2x}{x}$

Tập xác định: $D = \mathbb{R} \setminus \{0\}$ là tập đối xứng do đó $\forall x \in D \Rightarrow -x \in D$.

Đặt $y = f(x) = \frac{\cos 2x}{x}$.

Ta có $\forall x \in D: f(-x) = \frac{\cos(-2x)}{-x} = -\frac{\cos(2x)}{x} = -f(x)$.

Do đó hàm số đã cho là hàm số lẻ.

(4) $y = \tan^7 2x \cdot \sin 5x$.

Tập xác định: $D = \mathbb{R} \setminus \left\{ \frac{\pi}{4} + \frac{k\pi}{2} \mid k \in \mathbb{Z} \right\}$ là tập đối xứng do đó $\forall x \in D \Rightarrow -x \in D$.

Đặt $y = f(x) = \tan^7 2x \cdot \sin 5x$.

Ta có $\forall x \in D: f(-x) = \tan^7(-2x) \sin(-5x) = \tan^7(2x) \sin(5x) = f(x)$.

Do đó hàm số đã cho là hàm số chẵn.

Chú ý

Đôi khi người ta còn phát biểu bài toán dưới dạng:

» Với câu (1) $y = 2x \sin x$:

Chứng minh đồ thị hàm số $y = 2x \sin x$ nhận trục tung làm trục đối xứng.

» Với câu (3) $y = \frac{\cos 2x}{x}$:

Chứng minh đồ thị hàm số $y = \frac{\cos 2x}{x}$ nhận gốc tọa độ làm tâm đối xứng.

» Đồ thị của hàm số lẻ nhận **gốc tọa độ** làm **tâm đối xứng**.

» Đồ thị của hàm số chẵn nhận **trục Oy** làm **trục đối xứng**.

▣ Dạng 3. Tính tuần hoàn

Phương

► **Tính tuần hoàn** hàm số lượng giác cơ bản:

(1) Hàm số $y = \sin x$ và $y = \cos x$ là các hàm số tuần hoàn với chu kì $2p$.

(2) Hàm số $y = \tan x$ và $y = \cot x$ là các hàm số tuần hoàn với chu kì p .

► Các kết quả có thể áp dụng:

(1) Hàm số $y = A \cdot \sin(ax + b)$ ($A, a \neq 0$) là một hàm số tuần hoàn với chu kì $T = \frac{2p}{|a|}$

(2) Hàm số $y = A \cdot \cos(ax + b)$ ($A, a \neq 0$) là một hàm số tuần hoàn với chu kì $T = \frac{2p}{|a|}$

(3) Hàm số $y = A \cdot \tan(ax + b)$ ($A, a \neq 0$) là một hàm số tuần hoàn với chu kì $T = \frac{p}{|a|}$

(4) Hàm số $y = A \cdot \cot(ax + b)$ ($A, a \neq 0$) là một hàm số tuần hoàn với chu kì $T = \frac{p}{|a|}$

(5) Nếu hàm số $y = f(x)$ chỉ chứa các hàm số lượng giác có chu kì lần lượt là $T_1, T_2, \dots, T_n$ thì hàm số f có chu kì T là bội chung nhỏ nhất của $T_1, T_2, \dots, T_n$.

(6) Nếu hàm số $y = f(x)$ tuần hoàn với chu kì T thì hàm số $y = f(x) + c$ (c là hằng số)

Chú ý

Một số dấu hiệu nhận biết hàm số $y = f(x)$ không phải là hàm tuần hoàn

Hàm số $y = f(x)$ không phải là hàm tuần hoàn khi **một** trong các điều kiện sau bị vi phạm:

(1) Tập xác định của hàm số là tập hữu hạn.

(2) Tồn tại số a sao cho hàm số không xác định với $x > a$ hoặc $x < a$.

(3) Phương trình $f(x) = k$ có nghiệm nhưng số nghiệm hữu hạn.

(4) Phương trình $f(x) = k$ có vô số nghiệm sắp thứ tự:

$$x_1 < x_2 < \dots, |x_n - x_{n+1}| \rightarrow 0, \dots$$

Ví dụ 3.1.

Tìm chu kì (nếu có) của các hàm số sau:

(1) $y = 1 - \sin 5x$

(2) $y = \cos^2 x - 1$

(3) $y = \sin\left(\frac{2}{5}x\right) \cdot \cos\left(\frac{2}{5}x\right)$

(4) $y = \cos x + \cos(\sqrt{3} \cdot x)$

👉 **Lời giải**

(1) $y = 1 - \sin 5x$

Hàm số $y = 1 - \sin 5x$ tuần hoàn và có chu kỳ $T_1 = \frac{2p}{5}$.

(2) $y = \cos^2 x - 1$

Hàm số $y = \cos^2 x - 1 = \frac{\cos 2x - 1}{2}$ tuần hoàn và có chu kỳ $T_2 = p$.

(3) $y = \sin\left(\frac{2}{5}x\right) \cdot \cos\left(\frac{2}{5}x\right)$

Hàm số $y = \sin\left(\frac{2}{5}x\right) \cdot \cos\left(\frac{2}{5}x\right) = \frac{1}{2} \sin\left(\frac{4}{5}x\right)$ tuần hoàn và có chu kỳ $T_2 = \frac{5p}{2}$.

(4) $y = \cos x + \cos(\sqrt{3}x)$

Hàm số $y = \cos x + \cos(\sqrt{3}x)$ không tuần hoàn

Vì ta có hàm số $y = \cos x$ có chu kỳ $T_1 = 2p$ và hàm số $y = \cos(\sqrt{3}x)$ có chu kỳ $T_2 = \frac{2p}{\sqrt{3}}$ nhưng không tồn tại bội số chung nhỏ nhất của $T_1 = 2p$ và $T_2 = \frac{2p}{\sqrt{3}}$

Ví dụ 3.2.

Xét tính tuần hoàn và tìm chu kì (nếu có) của hàm số sau:

(1) $y = \cos^2 x - 1$

(2) $y = \sin\left(\frac{2}{5}x\right) \cdot \cos\left(\frac{2}{5}x\right)$

(3) $y = \sin \frac{3x+1}{x^2-1}$

(4) $y = \cos \sqrt{x+2}$

Lời giải

(1) $y = \cos^2 x - 1$

Ta biến đổi: $y = \cos^2 x - 1 = \frac{1 + \cos 2x}{2} - 1 = \frac{1}{2} \cos 2x - \frac{1}{2}$.

Áp dụng: Hàm số $y = A \cdot \cos(ax + b)$ ($A, a \neq 0$) là một hàm số tuần hoàn với chu kì

$$T = \frac{2p}{|a|}$$

Do đó f là hàm số tuần hoàn với chu kì $T = \frac{2p}{2} = p$.

(2) $y = \sin\left(\frac{2}{5}x\right) \cdot \cos\left(\frac{2}{5}x\right)$

Ta biến đổi: $y = \sin\left(\frac{2}{5}x\right) \cdot \cos\left(\frac{2}{5}x\right) = \frac{1}{2} \sin\left(\frac{4}{5}x\right)$.

Áp dụng: Hàm số $y = A \cdot \sin(ax + b)$ ($A, a \neq 0$) là một hàm số tuần hoàn với chu kỳ

$$T = \frac{2\pi}{|a|}$$

$$T = \frac{2\pi}{\left(\frac{4}{5}\right)} = \frac{5\pi}{2}$$

Do đó f là hàm số tuần hoàn với chu kỳ

(3) $y = \cos x + \cos(\sqrt{3} \cdot x)$

Giả sử hàm số đã cho tuần hoàn $\Rightarrow$ có số thực dương T thỏa :

$$f(x+T) = f(x) \Leftrightarrow \cos(x+T) + \cos\sqrt{3}(x+T) = \cos x + \cos\sqrt{3}x$$

$$x=0 \Rightarrow \cos T + \cos\sqrt{3}T = 2 \Leftrightarrow \begin{cases} \cos T = 1 \\ \cos\sqrt{3}T = 1 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} T = 2n\pi \\ \sqrt{3}T = 2m\pi \end{cases} \Rightarrow \sqrt{3} = \frac{m}{n} \text{ vô lí,}$$

Do $m, n \in \mathbb{Z} \Rightarrow \frac{m}{n}$ là số hữu tỉ.

Vậy hàm số đã cho không tuần hoàn.

▮ Dạng 4. Giá trị lớn nhất - nhỏ nhất

Phương pháp

► Ta có tập giá trị của hàm số $y = \sin x; y = \cos x$ đều là $[-1; 1]$, tức là $\begin{cases} -1 \leq \sin x \leq 1 \\ -1 \leq \cos x \leq 1 \end{cases}$.
Từ đó ta có các hệ quả sau:

$$(1) \begin{cases} 0 \leq |\sin x| \leq 1 \\ 0 \leq |\cos x| \leq 1 \end{cases}$$

$$(2) \begin{cases} 0 \leq \sin^2 x \leq 1 \\ 0 \leq \cos^2 x \leq 1 \end{cases}$$

$$(3) \begin{cases} 0 \leq \sqrt{\sin x} \leq 1 \\ 0 \leq \sqrt{\cos x} \leq 1 \end{cases}$$

$$a \leq P(x) \leq b \quad \frac{1}{a} \geq \frac{1}{P(x)} \geq \frac{1}{b}$$

Ví dụ 4.1.

Tìm giá trị lớn nhất và giá trị nhỏ nhất của các hàm số sau:

$$(1) y = 4 - 3 \sin 5x$$

$$(2) y = -2 |\sin x|$$

$$(3) y = \sqrt{2} \sin 2x + \cos 2x + 1$$

$$(4) y = \sin x, x \in \left[-\frac{p}{4}; \frac{p}{4}\right]$$

⇨ Lời giải

$$(1) y = 4 - 3 \sin 5x$$

Hàm số có tập xác định $D = \mathbb{R}$.

Ta có $-1 \leq \sin x \leq 1 \Leftrightarrow -3 \leq -3 \sin x \leq 3 \Leftrightarrow -3 + 4 \leq 4 - 3 \sin x \leq 3 + 4 \Leftrightarrow 1 \leq y \leq 7$.

Do đó: $\max y = 7 \Leftrightarrow \sin x = -1 \Leftrightarrow x = -\frac{p}{2} + k2p (k \in \mathbb{Z})$.

$\min y = 1 \Leftrightarrow \sin x = 1 \Leftrightarrow x = \frac{p}{2} + k2p (k \in \mathbb{Z})$.

$$(2) y = -2 |\sin x|$$

Tập xác định: $D = \mathbb{R}$.

Ta có: $0 \leq |\sin x| \leq 1 \Leftrightarrow 0 \geq -2 |\sin x| \geq -2 \Leftrightarrow 3 \geq y \geq 1$.

Vậy giá trị lớn nhất của hàm số là $3 \Leftrightarrow |\sin x| = 0 \Leftrightarrow \sin x = 0 \Leftrightarrow x = kp, k \in \mathbb{Z}$.

Giá trị nhỏ nhất của hàm số là $1 \Leftrightarrow |\sin x| = 1 \Leftrightarrow \cos x = 0 \Leftrightarrow x = \frac{p}{2} + kp, k \in \mathbb{Z}$.

$$(3) y = \sqrt{2} \sin 2x + \cos 2x + 1$$

$$y = \sqrt{2} \sin 2x + \cos 2x + 1 = \sqrt{3} \left(\frac{\sqrt{2}}{\sqrt{3}} \sin 2x + \frac{1}{\sqrt{3}} \cos 2x \right) + 1$$

Đặt $\sin a = \frac{1}{\sqrt{3}}; \cos a = \frac{\sqrt{2}}{\sqrt{3}} (a \in (0; p))$

Ta có $y = \sqrt{3} (\cos a \sin 2x + \sin a \cos 2x) + 1 = \sqrt{3} \sin(2x + a) + 1$

Ta có:

$$-1 \leq \sin(2x+a) \leq 1 \Leftrightarrow -\sqrt{3} \leq \sqrt{3} \sin(2x+a) \leq \sqrt{3} \Leftrightarrow -\sqrt{3} + 1 \leq \sqrt{3} \sin(2x+a) + 1 \leq \sqrt{3} + 1$$

Do đó: $\max y = 1 + \sqrt{3}$ đạt được khi $\sin(2x+a) = 1$

$\min y = 1 - \sqrt{3}$ đạt được khi $\sin(2x+a) = -1$.

$$(4) \quad y = \sin x, x \in \left[-\frac{p}{4}; \frac{p}{4}\right]$$

Hàm số $y = \sin x$ đồng biến trên khoảng $(-p; p)$ nên

$$\text{Với } x \in \left[-\frac{p}{4}; \frac{p}{4}\right] \Rightarrow \sin\left(-\frac{p}{4}\right) \leq \sin x \leq \sin\left(\frac{p}{4}\right) \Leftrightarrow -\frac{\sqrt{2}}{2} \leq y \leq \frac{\sqrt{2}}{2}$$

Do đó $\max y = \frac{\sqrt{2}}{2}$ đạt được khi $x = \frac{p}{4}$; $\min y = -\frac{\sqrt{2}}{2}$ đạt được khi $x = -\frac{p}{4}$.

Ví dụ 4.2.

Tìm giá trị lớn nhất và giá trị nhỏ nhất của các hàm số sau:

(1) $y = -2\sin^2 x + 3\sin x - 1$

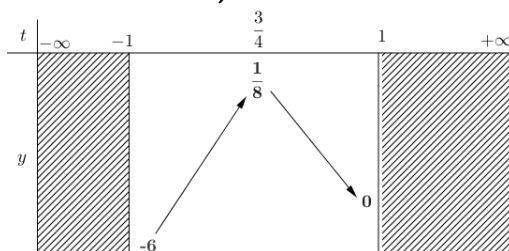
(2) $y = \cos^2 x + 2\sin x + 2$

⇨ Lời giải

(1) $y = -2\sin^2 x + 3\sin x - 1$

Đặt $\sin x = t$ ($|t| \leq 1$), hàm số có dạng: $y = -2t^2 + 3t - 1$.

Xét hàm số $y = -2t^2 + 3t - 1$ trên $[-1; 1]$, hàm số có BBT như sau:

Nhìn vào BBT ta thấy:

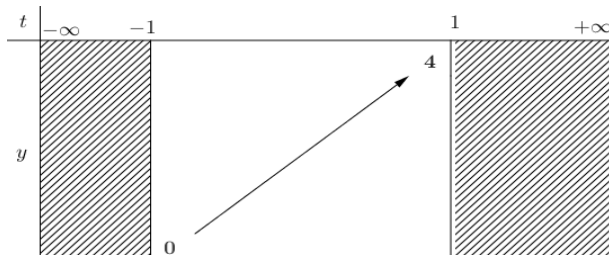
Giá trị nhỏ nhất của hàm số bằng $-6 \Leftrightarrow t = -1$ tức là $\sin x = -1$

Giá trị lớn nhất của hàm số bằng $\frac{1}{8} \Leftrightarrow t = \frac{3}{4}$ tức là $\sin x = \frac{3}{4}$

(2) $y = \cos^2 x + 2\sin x + 2$

Hàm số được viết lại thành $y = 1 - \sin^2 x + 2\sin x + 2 = -\sin^2 x + 2\sin x + 3$

Đặt $t = \sin x$ ($|t| \leq 1$), xét hàm số $y = -t^2 + 2t + 3$ trên $[-1; 1]$ có BBT như sau:

Nhìn vào BBT ta thấy:

- ⊛ Giá trị nhỏ nhất của hàm số bằng $0 \Leftrightarrow t = -1$ tức $\sin x = -1$.
- ⊛ Giá trị lớn nhất của hàm số bằng $4 \Leftrightarrow t = 1$ tức là $\sin x = 1$.

Tài liệu được chia sẻ bởi Website VnTeach.Com
<https://www.vn teach.com>